

Inhoud

Voorwoord	9
1. Werken met visualisaties en ondersteunende communicatie	11
2. Totale communicatie en het communicatieprofiel	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Totale communicatiebasis voor een responsieve en communicatieve houding	18
2.2.1 Inleiding	18
2.2.2 Communicatie - communicatieprofiel TC 2.0	18
2.2.3 Totale Communicatie	19
2.2.4 Timmers ervaringsordering	19
2.2.5 Communicatieniveaus	20
2.3 Inleiding op het communicatieprofiel en -plan	25
2.4 Opbouw van het communicatieprofiel en -plan	29
3. Communicatie als wezenlijk onderdeel van het ortho-agogisch proces	37
3.1 Het kapitaal belang van communicatie	37
3.2 Het recht op communicatie	38
3.3 Communicatie is een complex proces	39
3.4 Het belang van een holistische beeldvorming	40
3.5 Het nieuwe paradigma met een nieuwe focus	43
3.6 Basishouding van de begeleider	44
3.7 De communicatieve vaardigheden van de begeleider	45
3.8 Samenwerking met het sociaal netwerk	47
3.9 Een reflectieve basishouding	48

4. Visualisaties: een communicatievorm	49
4.1 Wat zijn visualisaties en waarom worden ze gebruikt?	49
4.2 Visualisatie als communicatievorm	51
4.3 Voorwaarden voor het gebruik van visualisaties	52
5. Visualisatievormen	55
5.1 Foto's	55
5.2 Tekeningen	57
5.3 Pictogrammen	58
5.3.1 Visitaal pictogrammen	60
5.3.2 Sclera	61
5.3.3 Beta	62
5.3.4 Mulberry en Arasaac	63
5.4 Aandachtspunten voor het gebruik van pictogrammen	64
5.4.1 Concreet	64
5.4.2 Eenvoudig	65
5.4.3 Eenduidig	65
5.5 Concrete voorwerpen: werken met verwijzers	66
5.6 Geschreven taal	69
5.7 Ter plaatse tekenen	69
5.8 Dagritmekaarten	69
6. Visualisaties maken	71
6.1 Voorbereiding	71
6.2 Materiaalkeuze	73
6.2.1 Velcro	73
6.2.2 Stof	74
6.2.3 Magnetische tape	74
6.2.4 Magnetische verf	75
6.2.5 Hout	75
6.2.6 Insteekhoezen voor munt	76
6.2.7 Fotoalbum	76
6.2.8 Communicatieborden	77
6.2.9 Communicatieboekjes	77
6.2.10 Klapper	79
6.2.11 Placemat	79
6.2.12 Pictowatch	80
6.2.13 Tafel flipover	81
7. Visualisaties bij een ziekenhuisopname	83
7.1 Inleiding	83

7.2	Het gebruik van communicatiemiddelen in een ziekenhuis	84
7.2.1	Fotoreportage van opname tot vertrek	85
7.2.2	Een ziekenhuiskoffer	85
7.2.3	Aanwijskaart	86
7.2.4	Communicatiekaart met Sclera-pictogrammen	87
7.2.5	Een persoonlijke kaart	87
7.2.6	Pictogenda Ziekenhuisboek	89
7.2.7	Foto's onderzoeken	90
7.2.8	Clënten voorbereiden op een ziekenhuisopname	90
7.3	Algemene tips	93
8.	Visualiseren van een bewonersvergadering	95
9.	Visualiseren met Picto Selector	99
10.	Beschikbaar visualisatiemateriaal	101
10.1	Communicatie ondersteunen	102
10.1.1	Een communicatiepaspoort	102
10.1.2	Meer dan 1000 woorden	105
10.1.3	Mijn plan in beeld	106
10.2	Zelfredzaamheid bevorderen	107
10.2.1	Werkportfolio	107
10.2.2	Pictostapper Visuele stappenplannen verpleging en verzorging	108
10.2.3	Ziezo	108
10.2.4	Fotostappers	109
10.2.5	Huishouden in hokjes	109
10.2.6	SociaalOpStap	110
10.2.7	Gratis beloningskaarten en stappenplannen	110
10.3	Toekomst voorspelbaar maken – tijd visualiseren	111
10.3.1	Pictogenda	111
10.3.2	Het beeldhorloge	112
10.3.3	Time timer	112
10.3.4	Praktijk in beeld	114
10.3.5	“Wat wijzer”	114
10.4	Keuzes maken	115
10.4.1	Kiezen wat je eet – menu overzichtelijk maken	115
10.4.2	Mijn Boodschappenlijst	117
10.5	Informatie geven	117
10.5.1	Verhuiskoffer Stichting Cello	117
10.5.2	Foto- en pictogrammen set ‘Ik mis je zo’	118

10.5.3	Levensboeken	119
10.5.4	Toolkit Totale Communicatie lichaam en seksualiteit	122
10.5.5	Toolbox jeugdreclassering	123
10.5.6	Beeldwijzer	124
10.5.7	Cliënten met dementie beter begeleiden	125
10.5.8	Mijn cliënt en middelengebruik	127
10.6	Sclera tv	128
10.7	Eigen uitgewerkte initiatieven	129
10.7.1	Gevisualiseerd handelingsplan	129
10.7.2	Kwaliteitsdomeinen - kwaliteit van bestaan	130
10.7.3	Dementie bespreekbaar maken bij mensen met een verstandelijke beperking	130
10.7.4	Visualiseer wat werkt: oplossingsgericht werken bij personen met een verstandelijke beperking	131
10.7.5	Een klok met pictogram in een kleurvlak	131
10.7.6	Een zandloper met flessen © Koen Janssen	132
10.7.7	De duur van een autorit visualiseren	132
10.7.8	De plasvlieg	133
11.	Valkuilen	135
12.	Visualisaties bij laagtaalvaardige cliënten	137
12.1	Inleiding	137
12.2	Pictogrammenwoordenboek	140
12.3	Pictogrammenwoordenboekje gezins-en groepsopvang VVSG	141
12.4	Pictogrammenboekjes "Oefen hier je Nederlands"	141
12.5	Wijsboekje Vlaamse Dienst Speelpleinwerking	141
12.6	Informatiebrochures Kind en Gezin	142
12.7	Good practices	142
	Bibliografie	147
	Bijlagen	151
	Bijlage 1: Communicatieprofiel Kudding & Partners	153
	Bijlage 2: Communicatieprofiel Blokhuis & Van Kooten	154
	Bijlage 3: Brochure ondersteuning bieden aan mensen met dementie	158
	Bijlage 4: Sociale vaardigheden gevisualiseerd met Picto Selector	159
	Bijlage 5: Ondersteuningsplan	160
	Bijlage 6: Kwaliteitsdomeinen	161
	Bijlage 7: Een eenvoudig communicatieboekje maak je makkelijk zelf	162